

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับงานกิจกรรมนักศึกษา ลดน้อยลง ดังจะเห็นได้จากการลดลงของจำนวน โครงการในงานกิจกรรมนักศึกษาที่ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินงาน หรือจากการลดลงของงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546) หรือจากข้อเสนอแนะของนายกองค์การนักศึกษาและประธานชมรมของสถาบันราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ที่ได้จากการวิเคราะห์การบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษาของวันที อนุพันธ์ (2543) ที่เสนอไว้ว่า งบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ไม่เพียงพอต่อการนำไปบริหารงานกิจกรรมนักศึกษาในสถาบัน นอกจากนี้ยังเห็นได้จากการที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ได้รวมตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในมาตรฐานด้านกิจการนักศึกษาเข้ากับมาตรฐานด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน), 2548) ผลจากการรวมตัวบ่งชี้มาตรฐานทั้งสองเข้าเป็นมาตรฐานเดียวกันทำให้สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาลดความสำคัญของงานกิจกรรมนักศึกษาลง เนื่องจากการปฏิบัติงานของสถาบันการศึกษาส่วนมาก มักจะให้ความสำคัญ และมุ่งปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาเฉพาะด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนมากกว่าที่จะมุ่งปฏิบัติงานเพื่อพัฒนากิจกรรมนอกห้องเรียน ทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่องานกิจกรรมนักศึกษาในแต่ละสถาบันการศึกษา บางสถาบันการศึกษาปรับลดโครงสร้างการบริหาร โครงสร้างหน่วยงาน การจัดสรรงบประมาณและบุคลากรที่เคยมีรองรับการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา ส่งผลให้งานกิจกรรมนักศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา ถึงแวดลอมรอบตัวนักศึกษาและสภาพแวดลอมทางวัฒนธรรม (Whitt, 1997) ลดบทบาทต่อสถาบันการศึกษาลงอย่างเห็นได้ชัด แม้ว่าการจัดกิจกรรมนักศึกษาซึ่งเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรสำหรับสถาบันการศึกษา จะถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่า นักศึกษาจะต้องได้รับประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2542) ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ยังเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานของนักศึกษาในงานกิจกรรมนักศึกษาของทุก

สถาบันการศึกษาถูกกำหนดด้วยข้อบังคับของสถาบันการศึกษา ทำให้นักศึกษาขาดอิสระในการคิด การแสดงความคิดเห็น ขาดความคิดสร้างสรรค์ ในความเป็นจริงที่เกิดขึ้นตามที่กล่าวข้างต้นนี้เมื่อมี ปัจจัยด้านงบประมาณของงานกิจกรรมนักศึกษาที่ถูกลดทอนลงมา (บุญชัย เสริญวงศ์ศักดิ์, 2536) เป็นปัจจัยเสริม ยิ่งเป็นสิ่งที่ทำให้นักศึกษาขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา ส่งผลให้จำนวนนักศึกษาที่ร่วมในงานกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันศึกษามีจำนวนน้อยลง กิจกรรมนักศึกษาที่เคยเกิดขึ้นในอดีต โดยเฉพาะกิจกรรมในเชิงวิชาการมีจำนวนน้อยลงมาก คงเหลือแต่กิจกรรมลักษณะสนุกสนานเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้สิ่งที่พบเห็นได้ในทุกๆ สถาบันการศึกษาก็คือในอดีตกระบวนการเลือกตั้งนักศึกษาเพื่อสรรหาผู้นำนักศึกษามาทำหน้าที่ เป็นคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษานั้น นักศึกษาผู้ที่ได้รับเลือกจะรู้สึกภาคภูมิใจที่ตนเป็นเสมือน ตัวแทนของเพื่อนนักศึกษาเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาคนอื่นๆ ทำให้นักศึกษาของแต่ละสถาบันการศึกษามีความต้องการที่จะสมัครเข้ารับเลือกเป็นคณะกรรมการ กิจกรรมนักศึกษากันมาก มีความพร้อมที่จะคิดสร้างสรรค์งานใหม่ๆ และมีความรับผิดชอบในงาน ที่ตนเองได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทน แต่สำหรับในปัจจุบันพบว่าจำนวนนักศึกษาที่สนใจจะ สมัครเข้ารับเลือกเป็นคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษามีจำนวนน้อยมากจนน่าเป็นห่วง (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545) มีนักศึกษาจำนวนไม่มากที่สมัครและได้รับเลือกให้เป็น คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา และนักศึกษาที่ได้รับเลือกเหล่านี้ยังขาดความมุ่งมั่นที่จะคิดหรือ สร้างสรรค์งานในหน้าที่ของตนเอง ทำให้งานกิจกรรมนักศึกษามีแต่โครงสร้างการบริหารงาน แต่ บุคลากรตามโครงสร้างที่กำหนดไว้นั้นไม่แสดงบทบาทหน้าที่อย่างแท้จริง ขาดผลงานที่มีคุณภาพ ขาดแรงเสริมที่จะทำให้เพื่อนๆ ร่วมสถาบันสนใจเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของงาน กิจกรรมนักศึกษา ผู้บริหารสถาบัน และอาจารย์จึงไม่เห็นความสำคัญของงานนี้

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัยในด้านกิจกรรมนักศึกษา พบว่าปัจจุบัน ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษามีหลายประการ ได้แก่ กิจกรรมที่จัดขึ้น ไม่ตรงกับความต้องการของนักศึกษา การไม่มีอิสระในการจัดกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินงาน ผ่านสายงานหลายขั้นตอน การขาดงบประมาณและการสนับสนุนจากสถาบันเกี่ยวกับอุปกรณ์และ สถานที่ในการจัดกิจกรรม (ทิพวัลย์ แก้วทาสี, 2533) ครู-อาจารย์ไม่สร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ ในการทำงานด้านกิจกรรมนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาไม่กวัดขัน ไม่ควบคุมดูแล การเข้าร่วม กิจกรรมนักศึกษา นักศึกษาไม่มีโอกาสเลือกอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษาได้เอง สถาบันการศึกษาไม่ให้ความสำคัญและไม่สนับสนุนการจัดกิจกรรมนักศึกษา กิจกรรมที่จัดขึ้นใน สถาบันมีมากเกินไปจึงไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้ทุกครั้ง ครู-อาจารย์ ในสถาบันไม่สนับสนุนให้ นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน นักศึกษาไม่เข้าร่วม กิจกรรมเพราะไม่ชอบทำงานเป็นกลุ่ม (จงจิตต์ พุทธเจริญ, 2541) นักศึกษามีแนวโน้มเน้นการจัด

กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งซึ่งเป็นกิจกรรมย่อยมากกว่ากิจกรรมขนาดใหญ่ ทำให้ไม่ดึงดูดความสนใจของเพื่อนนักศึกษา นักศึกษาขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545) นักศึกษาให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วมกิจกรรมลดลงมาก ชมรม กิจกรรมที่เคยมีความเข้มแข็ง มีนักศึกษาเข้าร่วมมาก กลับกลายเป็นองค์การที่อ่อนแอและขาดนักศึกษาที่จะสืบทอดพลังของนักศึกษาที่แสดงออกถึงความร่วมมือในการสร้างสรรค์กิจกรรม (จิรวัดน์ วีรังกร, 2546) นักศึกษาที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษามักจะเป็นนักศึกษากลุ่มเดิม และเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเป็นส่วนน้อย ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ขาดความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม (อภิญากร กัลยาณมิตร, 2547) นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร สถาบันการศึกษา และการที่นักศึกษามีอิทธิพลน้อยมากต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของสถาบัน รวมถึงการขาดอิสระในการดำเนินงาน (Boyd, 1985; Chiles and Pruitt, 1985; Cuyjet, 1985; McGrath, 1970, cited in Rentz and Saddlemire, 1988)

ในการดำเนินงานขององค์การใดๆ ก็ตาม งานจะไม่สำเร็จได้หากขาดตัวผู้ปฏิบัติงาน แม้ว่าองค์การเหล่านั้นจะมีปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมหรือมีปัญหาที่คอยขัดขวางความสำเร็จของการปฏิบัติงานมากนักเพียงใด บุคคลหรือตัวผู้ปฏิบัติงานจึงถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักขององค์การที่จะช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การพัฒนางานขององค์การท่ามกลางปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น บางครั้งบุคคลไม่มีอำนาจหน้าที่หรือบทบาทเพียงพอที่จะไปแก้ไขหรือขจัดสาเหตุของปัญหาเหล่านั้น ได้โดยตรง เช่น การที่รัฐบาลลดการจัดสรรงบประมาณของการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาลง หรือการขาดการสนับสนุนการจัดกิจกรรมนักศึกษาจากผู้บริหารสถาบัน ดังนั้นหากบุคคลใดอยู่ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์การ สิ่งที่บุคคลนั้นจะทำได้เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การมีประสิทธิภาพ สามารถดำรงอยู่ได้คือการร่วมมือกันบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่เดิมให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน ต่อบริการ สามารถปรับตัวและปฏิบัติงานได้ในทุกสภาวะการณ์ ตามศักยภาพที่องค์การมีอยู่ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าผลการปฏิบัติงานขององค์การมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพสูงขึ้นหากตัวผู้ปฏิบัติงานขององค์การมีศักยภาพและมีคุณภาพ ไม่ว่าจะสิ่งแวดล้อมภายในองค์การจะเป็นอย่างไรก็ตาม

ในแนวทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่าพื้นฐานของปัญหาที่สำคัญมาจาก การที่องค์การนักศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันการศึกษามีความอ่อนแอเนื่องจากการขาดตัวผู้ปฏิบัติงานหลักขององค์การนักศึกษาอันได้แก่ กลุ่มผู้นำนักศึกษาที่จะเป็นผู้แสดงออกถึงพลังและความร่วมมือในการสร้างสรรค์กิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษาในสถาบัน หรือบางสถาบันอาจมีกลุ่มผู้นำนักศึกษา แต่ยังคงขาดความสามารถและประสิทธิภาพในการดำเนินงานกิจกรรม

นักศึกษา ส่งผลให้นักศึกษาส่วนใหญ่ของสถาบันขาดความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา ทำให้ผลการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาที่ผ่านมาจากประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดำเนินงานไม่บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่สถาบันการศึกษาได้กำหนดไว้

ปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาที่กล่าวถึงนี้สามารถเห็นได้ชัดเจนในสถาบันการศึกษาพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพพยาบาล ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่มีสถาบันในสังกัดจัดตั้งเป็นเอกเทศ กระจายอยู่ทั่วประเทศทั้งหมด 29 แห่ง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอื่นๆ พบว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีลักษณะเฉพาะ ดังจะเห็นได้จากการเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบคณะวิชาเดียวและวิชาเอกเดียว คือ มีการจัดการเรียนการสอนเฉพาะสาขาพยาบาลศาสตร์สาขาเดียว ลักษณะเฉพาะนี้ต่างจากการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอื่นที่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบหลายคณะวิชา และในแต่ละคณะวิชาแยกวิชาเอกออกไปอีกหลายสาขา การจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ทำให้นักศึกษาลักษณะของนักศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเหล่านั้นมีความหลากหลายมากกว่า มีโอกาสได้พบปะบุคคลจากต่างคณะวิชามากกว่านักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีคุณลักษณะเดียวกันเกือบทั้งหมด นับตั้งแต่เพศซึ่งเกือบทั้งหมดจะเป็นเพศหญิง ภูมิหลังทางการศึกษา ภูมิหลังของครอบครัว และนักศึกษาบางคนอาจจะเข้าสู่วิชาชีพด้วยความบังเอิญมากกว่าความตั้งใจ ความภาคภูมิใจในฐานะที่ได้เป็นสมาชิกของสถาบันการศึกษาพยาบาลจึงเกิดไม่เต็มที่ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนในสาขาพยาบาลศาสตร์มีรายวิชาที่กำหนดให้นักศึกษาพยาบาลจะต้องฝึกทักษะการปฏิบัติการในแหล่งฝึกต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยควบคู่ไปกับการเรียนภาคทฤษฎีในห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ ที่ระบุให้มีชั่วโมงการฝึกปฏิบัติการตามข้อกำหนด เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลสามารถให้การพยาบาลต่อผู้ป่วยได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย ทำให้เวลาของการทำกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษาพยาบาลขาดความต่อเนื่อง หรือนักศึกษาพยาบาลเหนื่อยเกินกว่าที่จะคิดทำกิจกรรมนักศึกษาได้ (ละเอียด แจ่มจันทร์, 2541) ลักษณะการขึ้นเวรปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในช่วงของการฝึกปฏิบัติงานบนตึกผู้ป่วยที่เป็นช่วงเวลาเดียวกันกับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลคือ เวรเช้าเวลา 8.00-16.00 น. เวรบ่าย เวลา 16.00 – 24.00 น. และเวรดึก เวลา 24.00 – 8.00 น. นั้น นับว่าเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลขาดเวลาที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษาที่เป็นกิจกรรมนอกชั้นเรียนของวิทยาลัย และมีจำนวนนักศึกษาพยาบาลที่จะสมัครเพื่อมารับการเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาจำนวนไม่มากเช่นเดียวกับนักศึกษาของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอื่นๆ ด้วยเหตุนี้สถาบันการศึกษาพยาบาล จึงจำเป็นต้องหา

แนวทางการแก้ไขปัญหาคำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและเพื่อให้ปัญหาได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันการศึกษาพยาบาลจึงควรหาวิธีการในการแก้ไขปัญหานั้นที่เหมาะสม และสอดคล้องกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนของวิชาชีพพยาบาลที่มีความแตกต่างกับการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไป

ดังนั้นหากต้องการให้งานกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขสามารถดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพได้ ภายใต้ปัจจัยสนับสนุนในปัจจุบันที่ลดลง แต่ยังคงต้องอยู่ท่ามกลางปัญหาคำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาหรือการเพิ่มศักยภาพของผู้ดำเนินการปฏิบัติงานกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้สูงขึ้น โดยการพัฒนาหรือเพิ่มศักยภาพของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาในองค์กรนักศึกษาที่มีอยู่ในทุกๆ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการเสริมสร้างพลังอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคลากรในด้านธุรกิจที่มุ่งเพิ่มผลผลิตและผลตอบแทนจากการลงทุน หรือการเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคลากรในด้านการศึกษา ที่มุ่งให้ผลผลิตของการศึกษาอันได้แก่ผู้เรียนมีคุณภาพสูงขึ้น โดยการเสริมสร้างพลังอำนาจนี้จะแปรปรวนไปตามบริบทที่เกิดขึ้น การเสริมสร้างพลังอำนาจถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในองค์กรที่อยู่ในระยะของการพัฒนา วัตถุประสงค์ของการเสริมสร้างพลังอำนาจจะปรากฏให้เห็นมากขึ้นในเอกสารเกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงานที่จัดทำขึ้นโดยรัฐบาล (Alsop, Bertelsen, and Holland, 2006) ปัจจุบันมีนักวิชาการได้ศึกษาและวิจัยเรื่องการเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างกว้างขวาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะนำการเสริมสร้างพลังอำนาจมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานเพราะการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญขององค์กร ที่จะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กร ช่วยให้การดำเนินงานด้านการบริการของบุคลากรในองค์กรได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ช่วยทำให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบุคลากร ความผูกพันในองค์กรได้รับการพัฒนา เกิดความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวในองค์กรเกิดความร่วมมือในการทำงานและเกิดการยอมรับนับถือในทุกระดับ (Tebbit, 1993) นอกจากนี้การเสริมสร้างพลังอำนาจยังช่วยสนับสนุนบุคลากรขององค์กร ให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ในขอบเขตงานของตนที่ได้รับมอบหมาย และมีความตระหนักถึงการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ที่ผ่านมามีคุณค่าต้องเหมาะสมหรือไม่ (Manthay, 1989)

การเสริมสร้างพลังอำนาจของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่สถาบันการศึกษาคควรตระหนักถึง และนำมาใช้เป็นแนวทางหลักในการฟื้นฟูองค์กรนักศึกษาให้การดำเนินงานขององค์กรนักศึกษากลับมาเป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้สถาบันการศึกษาสามารถผ่านเกณฑ์การ

ประเมินคุณภาพ และองค์การนักศึกษากลับมามีพลังในการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาที่แข็งแกร่ง ดังเช่นในอดีตที่ผ่านมาได้ โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจของคณะกรรมการ กิจกรรมนักศึกษานั้นเพื่อสร้างคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความรู้สึกมั่นคง มั่นใจในตนเอง สามารถทำการตัดสินใจแก้ปัญหา (Ripley and Ripley, 1993) และจัดการกับงานของตนเอง ทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกชั้นเรียนได้ มีความสามารถในการใช้อำนาจหรือศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ทำงานร่วมกับบุคลากรอื่นในองค์การนักศึกษา เพื่อการพัฒนาองค์การนักศึกษาและสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนนักศึกษาของสถาบันการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพการณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นสถาบันการศึกษาทางการแพทย์ที่ประสบปัญหาการเสริมสร้างพลังอำนาจในการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาของคณะกรรมการ กิจกรรมนักศึกษาเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรในสถาบันการศึกษามีความต้องการแก้ไขปัญหานี้ โดยทำวิจัยเพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันเกิดพลังอำนาจในตน และสามารถนำพลังอำนาจนี้มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนร่วมกับเพื่อนทั้งในและต่างสถาบันการศึกษา ที่จะทำให้การดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ นักศึกษายังสามารถนำประโยชน์ของพลังอำนาจในตน ที่เกิดขึ้นนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวันได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในปัจจุบัน
2. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการมีพลังอำนาจในตนเอง ของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา
3. พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ ของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
4. ประเมินความสำเร็จของการใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ ของคณะกรรมการ กิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

สมมติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยมีแนวคิดและงานวิจัยที่สนับสนุนการตั้งสมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

การศึกษาแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของคินลอว์ (Kinlaw, 1995) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาขององค์การนักศึกษา ทำให้คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาเกิดความพึงพอใจ มีทัศนคติที่ดีต่อองค์การ เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ มีความมั่นใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ส่งผลให้สามารถทำการตัดสินใจแก้ปัญหา จัดการกับงานของตนเอง และมีความสามารถในการใช้อำนาจหรือศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ทำงานร่วมกับบุคลากรอื่นในองค์การนักศึกษา เพื่อการพัฒนาองค์การนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สถานการณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันได้

ส่วนการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อนำมาใช้สนับสนุนการตั้งสมมติฐานงานวิจัยประกอบด้วย การศึกษาถึงประสิทธิผลของการฝึกอบรมการสร้างพลังต่อการพัฒนาเจตคติ การเห็นคุณค่าในตนเอง และความเชื่อในความสามารถของตนเอง ในนักศึกษาพยาบาลของวราภา จันทร์โชติ (2540) ซึ่งนักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองจะได้รับการฝึกอบรมการสร้างพลังต่อการพัฒนาเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล การเห็นคุณค่าในตนเองและความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองติดต่อกัน 3 วัน มีการติดตามผลเพื่อกระตุ้นสัปดาห์ละครั้ง ติดต่อกัน 3 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล การเห็นคุณค่าในตนเอง เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลอง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล การเห็นคุณค่าในตนเอง ความเชื่อในความสามารถของตนเอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม

พนิดา รัตนไพโรจน์ (2542) ทำการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้ผลที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและเจตคติต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกทีมการพยาบาล กลุ่มตัวอย่างคือ ทีมการพยาบาลที่ประกอบด้วยพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลวิชาชีพ พยาบาลเทคนิค และผู้ช่วยเหลือคนไข้ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ผลที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและเจตคติต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกทีมการพยาบาล กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ภายหลังจากทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง การรับรู้ผลที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และเจตคติต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกทีมการพยาบาลกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ภายหลังจากทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ปฏิบัติงานตามปกติ

จากแนวคิดและผลการวิจัยที่น่าเสนอข้างต้น เป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยนำไปสู่การตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า ภายหลังจากเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างใน

งานวิจัยจะมีพลังอำนาจในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในปัจจุบัน จากเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาของบุคลากรหรือหน่วยงาน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จากหัวหน้างานกิจกรรมนักศึกษาและนายกสโมสรนักศึกษา ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปีการศึกษา 2549 จำนวน 29 แห่งทั่วประเทศ

2. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการมีพลังอำนาจในตนเอง ของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา จากคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา ที่เป็นนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปีการศึกษา 2549 จำนวน 29 แห่งทั่วประเทศ

3. ทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ ของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข กับคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา ที่เป็นนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี มีความพร้อมทั้งในด้านเวลาและสถานที่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุน และความร่วมมือจากผู้บริหารสถาบัน คณาจารย์ รวมทั้งนักศึกษาของสถาบันเป็นอย่างดี

4. รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจของคินลอว์ (Kinlaw, 1995) แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนานักศึกษา 3 ทฤษฎี คือทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของชิคเคอริงและไรเซอร์ (Chickering and Reisser, 1993) ทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาด้านสติปัญญาและด้านจริยธรรมของเพอร์รี่ (Perry, 1970) และ ทฤษฎีรูปแบบวุฒิภาวะของฮีท (Heath, 1978) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังนำแนวคิดรูปแบบการสอนของจอยซ์และเวลล์ (Joyce and Weil, 1986) แนวคิดการเรียนรู้ตามหลักธรรมชาติของสมอง (พรชูลี อาชาอรุ่ง, 2548) มาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขครั้งนี้ด้วย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

พลังอำนาจ หมายถึง ความสามารถที่เป็นศักยภาพภายในตัวบุคคล ประกอบด้วยความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การสื่อสารและการบริหารงานในองค์กร โดยความสามารถที่เป็นศักยภาพภายในตัวบุคคลเหล่านี้ทำให้บุคคลนั้นเกิดการตระหนักในคุณค่าของตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง และเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

การเสริมสร้างพลังอำนาจ หมายถึง การปฏิบัติที่มีวัตถุประสงค์ให้คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาเป็นผู้ที่มีพลังอำนาจในตนเองสูงขึ้น สามารถนำพลังอำนาจในตนเองออกมาใช้เพื่อให้การดำเนินกิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษาแต่ละกิจกรรม/โครงการเกิดผลสำเร็จสูงสุด การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นไปตามกระบวนการการเสริมสร้างพลังอำนาจ 6 ขั้นตอนต่อไปนี้

1. **กำหนดนิยามและสื่อสาร** หมายถึง ขั้นตอนที่คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาสามารถบอกขอบเขตและสื่อสารให้บุคลากรอื่นในองค์กรนักศึกษาเข้าใจได้ตรงกันว่า คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาจะนำพลังอำนาจในตนเองออกมาใช้เพื่อการดำเนินกิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษาแต่ละกิจกรรม/โครงการ ได้อย่างไร ที่จะทำให้งิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษา เกิดผลสำเร็จสูงสุดโดยที่ขั้นตอนกำหนดนิยามและสื่อสาร จะต้องเหมาะสมกับความต้องการของบุคลากรในองค์กรนักศึกษา และวัฒนธรรมขององค์กรนักศึกษาในสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง

2. **กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์** หมายถึง ขั้นตอนที่คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาสามารถกำหนดความสำเร็จของกิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษา และสามารถกำหนดวิธีการดำเนินกิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษา เพื่อใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานกิจกรรมนักศึกษาให้เกิดผลสำเร็จ

3. **ฝึกอบรม** หมายถึง ขั้นตอนที่คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาได้รับความรู้และมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นสำหรับการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา ได้แก่ ทักษะการเป็นสมาชิกในทีม ทักษะการเป็นผู้นำทีมและทักษะการประชุมปรึกษา

4. **ปรับโครงสร้างขององค์กร** หมายถึง ขั้นตอนที่คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา ร่วมกันปรับโครงสร้าง และหน้าที่ของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาที่ตนเองเป็นกรรมการ ให้เอื้อต่อการนำพลังอำนาจในตนเอง ของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาออกมาใช้ เพื่อการดำเนินกิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษาแต่ละกิจกรรม/โครงการ ทำให้การดำเนินกิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษา ประสบผลสำเร็จสูงสุด ในที่นี้ ได้แก่ การขจัดงานหรือหน้าที่ที่ไม่เพิ่มคุณค่าออก การรวมงานหรือหน้าที่ที่ซ้ำซ้อนให้เป็นงานหรือหน้าที่ที่ชัดเจน รวมถึงการมอบหมายงานหรือหน้าที่ให้แก่บุคคลหรือทีมงานเป็นผู้ปฏิบัติงานนั้นและการลดขั้นตอนการบริหารขององค์กรนักศึกษา

5. **ปรับระบบขององค์การ** หมายถึง ขั้นตอนที่คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา ร่วมกันปรับปรุงการวางแผน การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุมขององค์การให้มีการ ประสานสัมพันธ์กัน ตั้งแต่การนำเข้าจนถึงผลผลิตของงานนั้นๆ ทำให้การดำเนินกิจกรรม/โครงการ งานกิจกรรมนักศึกษาประสบผลสำเร็จ โดยเกณฑ์ของการปรับระบบขององค์การ ได้แก่ วัตถุประสงค์ ของการวางแผน การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุม ขององค์การนักศึกษาเป็นไปใน แนวทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์ของการเสริมสร้างพลังอำนาจที่มุ่งไปสู่การพัฒนา และการเพิ่มปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถของบุคคลในองค์การนักศึกษา วัตถุประสงค์ของการวางแผน การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการและการควบคุมขององค์การนักศึกษา มีความชัดเจนและ ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการ กิจกรรมนักศึกษา และบุคคลในองค์การนักศึกษาที่ใช้ระบบต้องมีบทบาทในการบริหารและควบคุมระบบ

6. **ประเมินและพัฒนา** หมายถึง ขั้นตอนที่คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาร่วมกัน ปฏิบัติงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ 5 ขั้นตอนข้างต้นที่ ผ่านมา เพื่อให้ทราบว่าในแต่ละขั้นตอนมีการปฏิบัติ การจัดการ และเกิดปัญหาอย่างไร แล้วนำ ผลการประเมิน ไปพัฒนาปรับปรุงการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่บุคลากรในองค์การให้ดียิ่งขึ้น

รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ หมายถึง ต้นแบบที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติที่มี วัตถุประสงค์ให้คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาเป็นผู้ที่มีพลังอำนาจในตนเองสูงขึ้น โดยตระหนัก ในคุณค่าของตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง และพึงพอใจในการปฏิบัติงาน สามารถนำพลังอำนาจในตนเอง ออกมาใช้เพื่อการดำเนินกิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษาแต่ละกิจกรรม/โครงการ ทำให้การดำเนิน กิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษาเกิดผลสำเร็จ

การตระหนักในคุณค่าของตนเอง หมายถึง ภาวะที่บุคคลแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเองตามความเป็นจริง มีความสามารถในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ รู้สึกว่าตนเองมี คุณค่า มีความเข้มแข็ง มีความสามารถ มีประโยชน์มีความสำคัญต่อสังคม และยอมรับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น สามารถแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ภาวะที่บุคคลพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับความสามารถ ของตนเองว่าตนมีความสามารถพอที่จะจัดการและกระทำพฤติกรรมบางอย่างให้มีประสิทธิภาพและ บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ การรับรู้ความสามารถของตนเองนี้จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการเลือกกระทำในกิจกรรมต่าง ๆ และความพยายามที่จะกระทำในกิจกรรมนั้นอย่างต่อเนื่อง

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของบุคคลต่องานที่ทำอยู่ และสภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ความรู้สึกที่เกิดขึ้น เกิดจากการที่บุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ จนทำให้บุคคลเกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน และทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

ความสำเร็จของการเสริมสร้างพลังอำนาจ หมายถึง การที่คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา มีพลังอำนาจในตนเองสูงขึ้น ภายหลังเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ ของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และสามารถนำพลังอำนาจ ในตนเองออกมาใช้ดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา จนทำให้แต่ละกิจกรรมเกิดผลสำเร็จตามตัวชี้วัดของ กิจกรรม ได้แก่ ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความพร้อมในการเรียนภาคปฏิบัติ และการ มีความรู้ความสามารถในการจัดทำจุลสาร

สภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา หมายถึง นโยบาย แนวคิดและหลักการ การดำเนินงาน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ความสำเร็จ ปัญหา รวมถึงข้อเสนอแนะของการดำเนินงานกิจกรรม นักศึกษา ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพด้านกิจกรรมนักศึกษา การเสริมสร้างพลังอำนาจในขั้นตอน กำหนดคณิยามและสื่อสาร กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ ฝึกอบรม ปรับโครงสร้างองค์การ ปรับระบบ องค์การ ประเมินและพัฒนา ของงานกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

หัวหน้างานกิจกรรมนักศึกษา หมายถึง อาจารย์พยาบาลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล รวมถึงให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยงแก่คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา ในการดำเนินงานกิจกรรม นักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา หมายถึง นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ได้รับเลือกจากผู้บริหาร อาจารย์พยาบาลและนักศึกษา พยาบาล ให้มาปฏิบัติงานกิจกรรมนักศึกษาในองค์การนักศึกษาของสถาบัน

องค์การนักศึกษา หมายถึง สโมสรนักศึกษา สโมสรนิสิต หรือสภานักศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ ดำเนินการ โดยคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา ที่มาจากการเลือกตั้งโดยผู้บริหาร อาจารย์พยาบาลและ นักศึกษาพยาบาลตามวาระหรือมาจากการแต่งตั้งภายในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง บุคคลที่กำลังศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 – 4 ปีการศึกษา 2549 ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ โดยสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. แนวคิดการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา
3. แนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ
4. ทฤษฎีการพัฒนานักศึกษา
5. แนวคิดและเทคนิคที่ใช้ในการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ

1. แนวคิดการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1.1 ข้อตกลงการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจและมีความเกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนักศึกษา ได้แก่ (Whitt, 1997)

1.1.1 สิ่งที่ทำให้เห็นว่าบุคคลนั้นได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ การมีทักษะทางปัญญาที่ซับซ้อน เช่น การคิดอย่างทบทวน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในการทำงานหรือปัญหาครอบครัว และสามารถนำความรู้ไปใช้ในส่วนอื่นๆ ของชีวิต มีความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของบุคคล มีทักษะ มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน เช่น การตัดสินใจ การแก้ไขความขัดแย้ง มีลักษณะเป็นแบบบูรณาการคือมีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความมั่นใจ ซื่อสัตย์ มีสุนทรียภาพ และมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

1.1.2 การเรียนรู้และการพัฒนานักศึกษาต้องมีความสอดคล้องประสานกันไม่สามารถแยกจากกันได้

1.1.3 การเรียนรู้และการพัฒนานักศึกษาแต่ละคนต้องเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวนักศึกษา ทั้งที่เป็นบุคคล และเป็นสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม

1.1.4 ผู้เชี่ยวชาญงานกิจกรรมนักศึกษา ครูอาจารย์ ผู้บริหารรวมทั้งตัวนักศึกษาเอง ต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันที่จะสร้างสิ่งแวดล้อม เงื่อนไขให้นักศึกษาสามารถใช้เวลาและพลังในการปฏิบัติกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการศึกษาอย่างแท้จริงได้

1.2 บทบาทของกิจกรรมนอกหลักสูตรตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสาระที่เกี่ยวกับบทบาทของกิจกรรมนอกหลักสูตรปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 1 และ 4 ดังนี้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2542)

หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ...ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข.....

โดยสาระที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของกิจกรรมนอกหลักสูตร หมวดที่ 1 จะเกิดประโยชน์โดยตรงกับคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาที่ได้ร่วมปฏิบัติงานกิจกรรมนักศึกษา คือ การได้รับการพัฒนาด้านสติปัญญา ด้านทัศนคติ ด้านจริยธรรมและด้านบุคลิกภาพ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530) และเป็นสาระที่ตรงกับหน้าที่ของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาข้อ 2 ที่ว่าคณะกรรมการกิจกรรมศึกษามีหน้าที่ในการกำหนด และจัดดำเนินการเลือกตั้งนักศึกษาทั่วไปเพื่อไปเป็นคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย (University of Houston-Clear Lake, 2005)

หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น
- 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
- 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้....
- 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่....

โดยสาระที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของกิจกรรมนอกหลักสูตร หมวดที่ 4 เป็นสาระที่ตรงกับหน้าที่ของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาข้อ 3 ที่ว่าคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาสามารถเสนอข้อมูลด้านองค์การนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในงานกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันการศึกษา (University

of Houston - Clear Lake, 2005) และงานกิจกรรมนักศึกษาจะช่วยให้นักศึกษาแต่ละบุคคลเกิดกระบวนการทางสังคมประภิด เกิดประสบการณ์การมีปฏิสัมพันธ์ รวมทั้งการมีสัมพันธภาพในกลุ่มและเกิดการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา การทำงานกิจกรรมนักศึกษาเปิดโอกาสให้นักศึกษาทุกคนในสถาบันการศึกษามีโอกาสเลือกเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมที่ตนเองสนใจ มีส่วนร่วมในการจัดโครงการต่างๆ ของชมรม มีประสบการณ์การทำงานทั้งในด้านการวางแผน การปฏิบัติตน รวมถึงการประเมินผลโครงการ นักศึกษาได้รับประสบการณ์จากการทำงาน การเผชิญปัญหา และร่วมกันหาแนวทางจัดการกับปัญหาเหล่านั้นให้คลี่คลายไปได้ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาที่ยุ่งยาก ซับซ้อนยากต่อความเข้าใจและการแก้ไข

2. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา

2.1 ความสำคัญของการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตภายหลังจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาไปแล้วอย่างเห็นได้ชัดเพราะ ตัวบัณฑิตจะเกิดการตระหนักรู้ เพิ่มความรอบรู้ การนำตนเอง สามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีความสนใจทางสุนทรียภาพ และการเสริมสร้างมิตรภาพ สิ่งเหล่านี้สามารถสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของนักศึกษามักเกิดขึ้นจากการเข้ามาศึกษาในสถาบันการศึกษา และเป็นผลมาจากการทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อน ดังนั้นนักศึกษาที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา จะเกิดปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนเพิ่มมากขึ้น และการมีปฏิสัมพันธ์เหล่านี้จะเป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาทั้งด้านทัศนคติ และพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น แต่หากนักศึกษาคงไม่เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันการศึกษานักศึกษาคงนั้นก็ขาดประสบการณ์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นได้ (Whitt, 1997)

2.2 งานของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา นักศึกษาที่รับเลือกเป็นตัวแทนของนักศึกษาทั้งสถาบันจะมีหน้าที่หลักดังนี้ (University of Houston-Clear Lake, 2005)

2.2.1 การเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการของสถาบันการศึกษา

2.2.2 การได้รับเลือกเป็นประธาน รองประธาน และเลขานุการของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา

2.2.3 การร่วมเป็นองค์ประชุม

2.2.4 การทำงานด้านงบประมาณภายใต้การให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.3 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา มีบทบาทหน้าที่ 3 ประเด็น คือ (University of Houston-Clear Lake, 2005)

2.3.1 มีหน้าที่เตรียมและป้อนวัตถุดิบหรือข้อมูลด้านนักศึกษาและรายละเอียดขององค์การนักศึกษาให้กับคณะผู้บริหารสถาบันการศึกษา เพื่อใช้สำหรับการนำไปเป็นข้อมูลในการบริหารสถาบันให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา

2.3.2 กำหนดและจัดดำเนินการเลือกตั้งตัวแทนของนักศึกษาเพื่อไปทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการของสถาบันการศึกษา

2.3.3 เสนอข้อมูลด้านองค์การนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในงานกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันการศึกษา

2.4 ยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการดำเนินงานของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา ฟริสแมน (Fleishman, 1982) ได้สำรวจยุทธศาสตร์ที่ใช้ได้ผลในการดำเนินงานของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา ตามการรับรู้ของนักวิชาชีพที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของสภามหาวิทยาลัย ได้ผลการสำรวจว่ายุทธศาสตร์ที่ใช้ได้ผลในการดำเนินงานของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา มีดังนี้คือ

2.4.1 ต้องจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษาให้ทันสมัย

2.4.2 ควรมีการประเมินการใช้งบประมาณในงานและประเมินวิธีการที่ผู้บริหารสื่อสาร ประสานงานกับคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา

2.4.3 ให้คำนึงถึงความคาดหวังและบทบาทของที่ปรึกษาคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา

2.4.4 กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างสูงในกลุ่มนักศึกษา โดยผ่านการดำเนินงานของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา

2.5 ปัญหาการดำเนินงานคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาที่เกิดขึ้น พบว่าเกิดจากหลากหลายสาเหตุ ได้แก่ (Boyd, 1985; Chiles and Pruit, 1985; Cuyjet, 1985; McGrath, 1970; cited in Rentz and Saddlemire, 1988; มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545; จีรวัดณ์ วีรังกร, 2546)

2.5.1 มีแนวโน้มสนใจร่วมกิจกรรมเดี่ยวๆ แทนการทำงานอย่างมีคุณภาพในทุกงาน

2.5.2 ขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหารสถาบันการศึกษา

2.5.3 มีอิทธิพลน้อยมากต่อการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของสถาบันการศึกษา

2.5.4 การปฏิบัติงานรวมทั้งการแก้ไขปัญหา จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารสถาบันการศึกษา ทำให้ขาดอิสระในการดำเนินงาน

2.5.5 นักศึกษาให้ความสนใจร่วมกิจกรรมน้อย

2.5.6 ขาดแคลนนักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงาน

2.5.7 การดำเนินงานกิจกรรมส่วนกลางได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ

3. แนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ

3.1 ลักษณะบุคคลที่อยู่ในภาวะไร้พลังอำนาจ คuming (Cuming, 1981) คลัทเทอร์เบอร์คและเคอร์เนแกน (Clutterbuck and Kemaghan, 1995) ได้สรุปลักษณะบุคคลที่อยู่ในภาวะไร้พลังอำนาจไว้ดังนี้

- 3.1.1 หวาดกลัว
- 3.1.2 เห็นว่าการเรียนเป็นเรื่องยุ่งยาก
- 3.1.3 บุคลิกภาพแบบพึ่งพา
- 3.1.4 ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 3.1.5 ขาดการอบรมพัฒนา
- 3.1.6 หลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลง
- 3.1.7 มองข้อมูลย้อนกลับเป็นการวิจารณ์
- 3.1.8 มักใช้ประสบการณ์เดิม
- 3.1.9 ขาดวิสัยทัศน์
- 3.1.10 หลบเลี่ยงปัญหา
- 3.1.11 มีการติดต่อสื่อสารแบบปิด
- 3.1.12 ไม่มีความไว้วางใจ
- 3.1.13 ต้องการการเสริมแรงจากภายนอก
- 3.1.14 มองตนเองในแง่ลบ
- 3.1.15 ขาดความตระหนักในคุณค่าของตนเอง

3.2 ลักษณะบุคคลที่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจ จากการศึกษาแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ ได้สรุปลักษณะบุคคลที่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจไว้ดังนี้ (Gibson, 1991; Chandler, 1992; Clifford, 1992; Havens and Mills, 1992; Clutterbuck and Kemaghan, 1994; Vogt and Murell, 1990 cited in Becker, 1994; Kinlaw, 1995; Klakovice, 1996; Yukl and Lepsinger, 2004; อวยพร ตัณมุขกุล, 2540; อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย, 2541; บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2543)

- 3.2.1 สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้
- 3.2.2 มีความสามารถในการบริหารจัดการงานให้สำเร็จ
- 3.2.3 มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม
- 3.2.4 รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง
- 3.2.5 มีความมั่นคง
- 3.2.6 มีความมั่นใจในตนเอง
- 3.2.7 มีอิสระเป็นตัวของตัวเอง

3.2.8 มีเป้าหมายของตนเอง

3.3 กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ คินลอว์ (Kinlaw, 1995) ได้อธิบายถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจว่ามีกระบวนการดังต่อไปนี้

3.3.1 กำหนดนิยามและสื่อสาร การเสริมสร้างพลังอำนาจแก่บุคลากรในองค์กรแต่ละองค์กร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดค่านิยมของการเสริมสร้างพลังอำนาจขององค์กรของตน โดยปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและวัฒนธรรมขององค์กรนั้นๆ นอกจากนี้ที่จะต้องกำหนด ค่านิยมที่ชัดเจนให้แก่บุคลากรในองค์กรแล้วยังต้องมีการเผยแพร่ สื่อสารให้บุคลากรคนอื่นๆ ในองค์กรให้เกิดความเข้าใจและสามารถสื่อสารเผยแพร่เกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่บุคคลอื่นๆ ได้

3.3.2 กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ การกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ก็ขึ้นอยู่กับ การกำหนดค่านิยมของการเสริมสร้างพลังอำนาจของแต่ละองค์กรนั่นเอง ถ้าสามารถอธิบายความหมายได้ชัดเจน การกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการเสริมสร้างพลังอำนาจก็จะสะดวกยิ่งขึ้น

3.3.3 ฝึกอบรม องค์กรควรจัดให้มีการเสริมความรู้และทักษะแก่บุคลากรในองค์กร เรื่องการเสริมสร้างพลังอำนาจ ให้ได้ทราบถึงมาตรฐาน หรือเกณฑ์ในการเสริมสร้างพลังอำนาจที่แท้จริง และนำการเสริมสร้างพลังอำนาจไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเป้าหมาย ซึ่งการเสริมความรู้และทักษะนี้จะรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรในองค์กรให้สามารถแก้ปัญหา และนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานภายในองค์กรด้วย

3.3.4 ปรับโครงสร้างองค์กร โดยบุคลากรขององค์กรร่วมกันปรับโครงสร้างองค์กรให้สามารถเข้าถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจ รวมไปถึงการลดการบริหารจัดการ ลดการควบคุมอำนาจโดยผู้บริหารลง

3.3.5 ปรับระบบขององค์กร ให้ระบบต่างๆ ในองค์กรนั้นเอื้อประโยชน์และมีความสอดคล้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ

3.3.6 ประเมินผลและพัฒนา เป็นการประเมินผลการดำเนินงานรวม 5 ขั้นตอนที่ผ่านมา เพื่อให้ทราบว่าในแต่ละขั้นตอนมีการปฏิบัติ การจัดการและเกิดปัญหาอย่างไร แล้วนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่บุคลากรในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

3.4 ความสำเร็จของการเสริมสร้างพลังอำนาจ การมีพลังอำนาจจากการเสริมสร้างพลังอำนาจ เป็นสิ่งที่เกิดได้กับผู้ปฏิบัติเป็นการเฉพาะบุคคล สิ่งปรากฏให้ผู้อื่นรับรู้ได้จะอยู่ในรูปของพฤติกรรม และผลงานสำหรับบุคลากรแล้วพลังอำนาจจะทำให้มีความรู้สึกดีที่สามารถกระทำการสำคัญที่แตกต่าง มีคุณค่าทำให้ได้เรียนรู้เพิ่มพูนทักษะความสามารถในการทำงาน สำนักรับผิดชอบในหน้าที่ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีน้ำใจ มีสัมพันธไมตรีต่อกัน รักสามัคคี เชื่อถือไว้วางใจกัน ภายหลังจากวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายและการประเมินความสำเร็จของการเสริมสร้าง

พลังอำนาจสำหรับงานวิจัยนี้ ได้ดังนี้ (Gibson, 1993; Wallerstein and Bernstein, 1988; Clutterbuck and Kemaghan, 1994; Klecker and Loadman, 1998)

ความสำเร็จของการเสริมสร้างพลังอำนาจ หมายถึง การที่คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา มีพลังอำนาจในตนเองสูงขึ้น ภายหลังเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และสามารถนำพลังอำนาจภายในตนเอง ออกมาใช้ปฏิบัติกิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษา จนทำให้แต่ละกิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษาเกิดผลสำเร็จ

ดังนั้นการประเมินความสำเร็จของการเสริมสร้างพลังอำนาจ จึงสามารถประเมินได้จาก

3.4.1 การที่คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา มีพลังอำนาจในตนเองสูงขึ้น

3.4.2 คณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษา สามารถนำพลังอำนาจภายในตนเอง ออกมาใช้ปฏิบัติกิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษาจนทำให้แต่ละกิจกรรม/โครงการงานกิจกรรมนักศึกษาเกิดผลสำเร็จ

4. ทฤษฎีการพัฒนานักศึกษา

4.1 ทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของซิคเคอริงและไรเซอร์ (Chickering and Reisser, 1993) ซิคเคอริงได้เสนอแนวคิดในการพัฒนานักศึกษา (seven vectors of development) ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนานักศึกษา 7 ด้าน คือ การพัฒนาความสามารถด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และความสัมพันธ์กับผู้อื่น (developing competence) การจัดการกับอารมณ์ (managing emotions) การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองพร้อมกับยอมรับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (moving through autonomy toward interdependence) การพัฒนาสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ (developing mature interpersonal relationships) การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน (establishing identity) การพัฒนาเป้าหมาย (developing purpose) และการพัฒนาความมีคุณธรรม (developing integrity)

4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและจริยธรรมของเพอร์รี่ (Perry, 1970) สาระทฤษฎีของเพอร์รี่มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนานักศึกษาด้านสติปัญญาและด้านจริยธรรม ซึ่งสรุปขั้นของการพัฒนาเป็น 4 ขั้นใหญ่ๆ คือ

4.2.1 ขั้นการมองแบบทวิลักษณ์ (dualism/received knowledge) ประกอบด้วย ขั้นที่นักศึกษามองสิ่งต่างๆ เป็น 2 ด้านคือ ถูก-ผิด, ดำ-ขาว, ดี-เลว และขั้นที่นักศึกษายอมรับว่าของทุกอย่างในโลกมีทางเลือก และมีทางออกหลายทาง คำตอบที่ถูกต้องไม่ได้มาจากครูเท่านั้น เชื่อว่าคำตอบที่ถูกต้องมีเพียงคำตอบเดียว

4.2.2 ขั้นการมองสิ่งต่างๆ อย่างผสมผสาน (multiplicity/subjective knowledge) ประกอบด้วยขั้นตอนที่นักศึกษาพยายามค้นหาคำตอบในหลายๆ รูปแบบหลายๆ วิธี แต่ยังคงเชื่อว่าคำตอบที่ถูกต้องมีเพียงคำตอบเดียว และขั้นที่นักศึกษาจะทำตามในสิ่งที่ครูต้องการเพื่อให้ได้คะแนนดี หรือได้รางวัล เกิดการเรียนรู้ที่เป็นความคิดอิสระและเชื่อว่าทุกสิ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง

4.2.3 ขั้นการมองหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิด (relativism/procedural knowledge) ประกอบด้วยขั้นที่นักศึกษามีหน้าที่ประเมินข้อคิดเห็นต่างๆ ซึ่งข้อคิดเห็นนั้น ต้องมีเหตุผลสนับสนุนตามเนื้อหาทางทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับข้อคิดเห็นนั้นๆ และขั้นที่นักศึกษามองเห็นความจำเป็นของการสร้างตัวเลือก

4.2.4 ขั้นการเกิดพันธะสัญญา (commitment/constructed knowledge) ประกอบด้วยขั้นที่นักศึกษาสร้างพันธะสัญญาของตนเอง โดยใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่บนพื้นฐานทางจริยธรรมเป็นขั้นที่นำไปสู่การสร้างพันธะสัญญา นักศึกษามีความรับผิดชอบในการสำรวจข้อคิดเห็นของตนเอง นักศึกษามีความเข้าใจและตระหนักในพันธะสัญญาของตนเอง ลงมือกระทำเพื่อให้เกิดพันธะสัญญานั้น และพัฒนาพันธะสัญญาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

4.3 ทฤษฎีรูปแบบวุฒิภาวะของฮีท (Heath, 1978) ฮีทได้นำเสนอทฤษฎีรูปแบบวุฒิภาวะ (Heath's Maturity Model) ในลักษณะมิติของการพัฒนาทางวุฒิภาวะของบุคคล 5 มิติ (the five dimensions of maturing) ประกอบด้วย มิติของการมีความสามารถนำเอาประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาสรุปให้เป็นนามธรรมได้ (more able to symbolize one's experience) เช่น มีความสามารถในการเขียน การพูด การคำนวณ ความสามารถทางศิลปะ และทางดนตรี เป็นต้น มิติของการมีความใส่ใจผู้อื่นมากขึ้น (more allocentric or others centered) นั่นคือ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยไม่ให้ความสำคัญเฉพาะแต่ตัวเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะของการอยู่ร่วมในสังคม มิติของการมีลักษณะส่วนตัวชัดเจนมากขึ้น (more integrated) นั่นคือ ลักษณะต่างๆ จะถูกหล่อหลอมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในตัวเองมากขึ้น มิติของการมีความมั่นคงมากขึ้น (more stable) การมีสภาพความมั่นคงทางความคิด ความมั่นคงทางจิตใจ และมีความมั่นคงในลักษณะการกระทำมากขึ้น และมิติของการมีความเป็นตัวของตัวเองและอิสระมากขึ้น (more autonomous) สามารถรับผิดชอบต่อผลของกิจกรรมที่ตัวเองกระทำลงไปและมีอิสระที่จะคิดและประกอบกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์

จากมิติทั้ง 5 ที่กล่าวมานี้เป็นสัญญาณให้เห็นถึงรูปแบบของการพัฒนาการวุฒิภาวะที่จะมีการพัฒนาไปในแนวนานภายใต้ระบบพัฒนาการทางร่างกายของบุคคล (self system) ที่เป็นลักษณะโครงสร้างอันประกอบด้วย การมีทักษะทางปัญญาของบุคคล (cognitive skills) การมีคุณค่าในตัวบุคคล (values) การมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวเอง (self-concept) การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ (interpersonal relations) การมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รู้ว่าเมื่อมีความสัมพันธ์กับคนอื่นจะต้องวางตัวอย่างไร การรู้จักกาลเทศะ

5. แนวคิดและเทคนิคที่ใช้ในการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ

5.1 ประเภทของรูปแบบ คีฟส์ (Keeves, 1988) ได้รวบรวมประเภทของรูปแบบที่ใช้ทางการศึกษาและทางสังคมศาสตร์ไว้ 4 ประเภท ดังนี้

5.1.1 รูปแบบเชิงอุปมาอุปมัย (analogue model) เป็นรูปแบบที่ใช้ในการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัยกับปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม ลักษณะเป็นรูปแบบเชิงกายภาพ

5.1.2 รูปแบบเชิงภาษา (semantic model) เป็นรูปแบบเชิงนามธรรมอย่างหนึ่งที่มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นการอธิบายโดยใช้ปรากฏการณ์ทางภาษา ซึ่งอาจเป็นตัวอักษร รูปภาพ หรือ แผนภูมิ เพื่อให้เห็น โครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นเป็นอย่างดี

5.1.3 รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) นำมาใช้ในการวัดผลการศึกษา ต่อมาจึงขยายไปใช้กับการวิจัยการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ รูปแบบชนิดนี้ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ

5.1.4 รูปแบบเชิงสาเหตุ (causal model) เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) เป็นวิธีวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สามารถบอกได้ว่าตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่มีผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรที่สนใจศึกษา ทั้งขนาดและทิศทางที่มีผลกระทบ

5.2 รูปแบบการสอนตามแนวคิดของจอยซ์และเวลด์ (Joyce and Weil) แบ่งวิธีการสร้างออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ (Joyce and Weil, 1986)

ส่วนที่ 1 อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบ

ส่วนที่ 2 อธิบายรูปแบบอย่างละเอียดและเน้นการปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้

ส่วนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5.3 การเรียนรู้ตามหลักธรรมชาติของสมอง (brain-based learning) เป็นการเรียนรู้แนวใหม่ที่มีความเชื่อว่าสมองของมนุษย์สามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้ใน 48 วัน (พรชูลี อาชาวอรุณ, 2548) สมองเป็นอวัยวะที่สำคัญและสลับซับซ้อนที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ สมองซีกซ้าย-ขวา สมองส่วนหน้า-หลัง และสมองส่วนบน-ล่าง ในสมองแต่ละส่วนประกอบด้วยเซลล์ประสาทนับล้านกลุ่มที่ติดต่อกันด้วยเส้นใยประสาท (dendrite) โดยเซลล์ประสาท 1 ตัวจะมีเส้นใยประสาทติดต่อกับเซลล์ประสาทอื่นหรือในกลุ่มอื่นเป็นหมื่นๆ เส้นใย และยังเชื่อมต่อไปยังเซลล์ประสาทในสมองซีกตรงข้าม กลไกการทำงานของสมองนี้เกิดขึ้นตลอดเวลา เซลล์ประสาทแต่ละตัวจะทำหน้าที่ทั้งรับข้อมูลเข้าและส่งข้อมูลออกในเวลาเดียวกัน การเรียนรู้หรือการกระทำของคนในเรื่องต่างๆ นั้น เกิดจากการที่มีเส้นใย

ประสาทเชื่อมจับเซลล์ประสาทแต่ละส่วนอย่างสมบูรณ์ การที่ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องใดไม่ดี เป็นเพราะโครงสร้างการจับตัวของเส้นใยประสาทในเรื่องนั้นยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งต้องหาสาเหตุต่อไปว่า เหตุใดเส้นใยประสาทจึงเชื่อมต่อกันไม่สมบูรณ์

จากการทดลองพบว่า ในภาวะที่คนเรารู้สึกเครียด เส้นใยประสาทจะจับกันไม่ได้ไม่ดี ขณะที่ภาวะร่าเริง สนุกสนาน มีความสุข เส้นใยประสาทจะเชื่อมต่อจับตัวกันได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น ถ้าเราสามารถรู้ได้ว่าปัจจัยอะไรที่ขัดขวางการเรียนรู้แล้วทำการแก้ไข พร้อมทั้งส่งเสริมปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นการทำงานของสมอง เส้นใยประสาทก็จะเชื่อมโยงเซลล์ประสาทอย่างสมบูรณ์ ฉะนั้น การเรียนรู้ตามธรรมชาติของสมองนี้จะมีค่าว่าโง่ มีแต่การเรียนรู้ที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งสามารถแก้ไขและพัฒนาให้สมบูรณ์ขึ้นได้เราสามารถเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานของสมองได้ด้วยการกระตุ้นที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของสมอง ได้แก่ ยีน อาหาร การออกกำลังกายดนตรี ศิลปะ ความรัก การทำท่ายและการสะท้อนกลับ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า สมองที่ขาดน้ำ ภาวะที่หิวหรืออึดจนเกินไปก่อให้เกิดผลเสียต่อการเรียนรู้ การเปิดดนตรีคลาสสิกให้เด็กฟังช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองส่วนต่างๆ การออกกำลังกายที่เหมาะสมโดยเฉพาะ Brain Gym จะช่วยกระตุ้นการสร้างเซลล์ใหม่และเพิ่มการจับตัวของเส้นใยประสาทในสมอง การจัดการเรียนรู้ที่ทำท่ายและมี การสะท้อนกลับ จะกระตุ้นการเรียนรู้ได้ดี

การเรียนรู้ตามหลักธรรมชาติของสมอง มีการวางแผนการเรียนรู้บนฐานของสมอง ดังนี้ (พรชูลี อชาวอรุณ, 2548)

5.3.1 การเตรียมการ

5.3.2 การทำให้เห็นภาพรวมทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและความตื่นเต็นในการเรียน

5.3.3 การใส่สาระรายละเอียด เนื้อหาของเรื่องและความหมายเข้าไปพร้อมกันทีละมากๆ

5.3.4 การขยายความ การอภิปรายอย่างกว้างขวาง เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เคยทำมาก่อน เป็นเวลาที่ใช้ความฉลาดกระตุ้นก่อให้เกิดการเรียนรู้

5.3.5 การพักตัว เนื่องจากสมองจะมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ในระยะเวลาหนึ่ง ไม่ได้เกิดการเรียนรู้ทันที การเรียนรู้จึงต้องมีเวลาของการพักตัว

5.3.6 การตรวจสอบ เป็นขั้นตอนสำหรับผู้เรียนและผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน

5.3.7 การชื่นชมยินดี ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญสามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน มีการให้การเสริมแรงซึ่งกันและกัน โดยใช้วิธีการรับรู้ทางตา หู การเคลื่อนไหวและอื่นๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้นักศึกษาที่เป็นคณะกรรมการกิจกรรมนักศึกษาเกิดพลังอำนาจในตนเอง และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานกิจกรรมนักศึกษา สำหรับสถาบันการศึกษา พยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
3. เพื่อเป็นแนวทางให้กระทรวงสาธารณสุขนำไปใช้ร่วมในการวางนโยบายดำเนินงาน กิจกรรมนักศึกษาในอนาคต